

Niklas Orrenius är en av Sveriges främsta journalister.
FOTO: SPT/HEIDI HAKALA

Han bryter ner fördomar

● Niklas Orrenius är journalisten som ger sig i kast med vår tids stora ödesfrågor: extremism, nationalism och terrorism. Flerfaldigt prisbelönad – och hotad.

Vi träffas på restaurangen i Malmö konsthall för att äta lunch. Bara några kvarter härifrån finns Möllevängen, ett livfullt torg och navet för de cirka 160 nationaliteter som bor i Malmö. Malmö – staden som förvandlats från en av Sveriges största industristäder till en kunskapsstad med universitet och ett enormt kulturutbud. Men det är inte det här som Malmö är känt för. Inte heller för sitt mål att bli Sveriges klimatsmartaste stad, år 2030 ska hela Malmö försörjas till hundra procent av förnybar energi.

MALMÖBILDEN I UTLANDET präglas av skjutningar, knarkhandel och våld. I det norska NRK-programmet "Uro" (Oro) åker en norsk journalist, Leo Ajkic, till Malmö för att undersöka hur invandringen präglar Sverige. Han skildrar en stad där skottlossning, explosioner och våld tillhör vardagen. Det här gör journalisten och författaren Niklas Orrenius, sedan länge bosatt i Malmö, både arg och ledsen.

– När utländska journalister visas runt i Rosengård (mångkulturell stadsdel i Malmö, reds.anm.) förvånas de ofta över hur lugnt och fint det är och säger "det här kan vi inte använda". Och så blir det en arkivbild från någon kravall i stället. Ingen journalist kan vara helt objektiv, men man kan åtminstone försöka vara allsidig, opartisk och lyssna på olika sidor, säger Niklas Orrenius.

– Ofta är det korn av sanning som sätts ihop till en bild som absolut inte är sann.

Niklas Orrenius

- Född i Motala 1973 och bosatt i Malmö.
- Känd för sin mångåriga rapportering om extremism, såväl högerextremism som islamism, antisemitism och rasism.
- Hans specialområden är spelet mellan demokratiska och antidemokratiska krafter, identitetsfrågor och framväxten av nationalism i globaliseringens fotspår.
- Jobbar i dag som journalist

Malmö, och Sverige, har blivit ett slagträ i invandringsdebatten utomlands. I Finland är det främst Sannfinländarna som lyft fram Sverige som ett varnande exempel. "Sveriges problem med våld och brottslighet är resultat av vårdslös invandring", förklarar partiet på sin hemsida.

OCKSÅ I NORGE användes begreppet "det svenska tillståndet" flitigt av högerpopulistiska Fremskrittspartiet i valrörelsen 2017. "Tillståndet" syftade på Sverige som ett land där mycket har gått snett på grund av en liberal politik, särskilt invandringspolitik. Och bilden verkar hålla i sig. "Jag är orolig och trött på att denna bild av Sverige som en nation som har misslyckats har fått sådant fäste i Norge", sade deckarförfattaren Anne Holt nyligen i en DN-intervju.

– Det som döljer sig bakom ut-

för Dagens nyheter och har tidigare jobbat för bland annat Sydsvenskan och Expressen.

- Har gett ut fem böcker, ofta med extremism, rasism och nationalism i fokus.
- Flerfaldigt belönad för sina journalistiska insatser, bland annat med Advokatsamfundets journalistpris (2019), Stora journalistpriset (2016), Röda korsets journalistpris (2015) och Guldpennan (2012).

trycket "det svenska tillståndet" är egentligen bara rasism. I till exempel Polen används Sverige som ett slagträ mot minoriteter i det egna landet, säger Orrenius.

– Visst, Sverige har ett tillstånd. Och i det tillståndet ryms för mycket skjutningar och en stark nationalistisk våg som ibland spiller över i våld. Men ofta när jag hör begreppet "det svenska tillståndet" upplever jag att man syftar på att Sverige varit ett naivt land som släppt in ondskan, innan så var det gott. Och så upplever jag det inte alls.

FÖR HONOM är Malmö en stad där människor inte döms utifrån sin etnicitet, utan där både rasisten och mördaren Peter Mangs och den terrormisstänkte Osama Krayem anses vara en del av dagens Sverige. Där man inte anser att problemen kommer utifrån, utan inifrån. I en stad där mer än femtio procent av

befolkningen har rötter i andra länder är det svårare att döma ett helt kollektiv, säger han.

– Det finns problem i Sverige, precis som i alla samhällen, men jag bor i Malmö med mina tre barn och tycker det är den bästa staden i Sverige att bo i.

ALLT EMELLANÅT anklagas medier för att mörklägga problem som rör invandrar-, asyl- och flyktingfrågor. Den här kritiken ger Orrenius, som ofta skriver om just de här utmaningarna, inget för.

– Många av mina bästa källor när det gäller radikal islamism är själva muslimer. De flesta muslimer är inte radikala och vill inte störta samhället, de lever i det här samhället. Men om jag skriver det så uppfattar en del det som att jag mörkar hur muslimer "egentligen" är. Men jag mörkar bara den niddbild de har av muslimer.

ORRENIUS REPORTAGE, som präglas av känslomässig närvaro, bidrar till att bryta ner fördomar. Han undersöker vår tids svåraste frågor, vänder och vrider på dem utan att ge oss några enkla lösningar. I hans reportage får vi möta både IS-fångar och IS-terrorister, både islamistiska och nationalistiska extremister. Under våren och försommaren 2019 rapporterade han inifrån det krigsdrabbade Syrien och flyktinglägret al-Hol.

Men trots att han ofta skildrar människor som utfört avskyvärda handlingar är det viktigt för honom att inte framställa dem som mons-

ter. Då känner vi som läsare bara hat i stället för att försöka förstå hur vårt samhälle skapat sådana individer, säger Orrenius.

– Det är ett nationellt trauma för Sverige att 300 unga svenskar åkte i väg och anslöt sig till olika terrorgrupper i Syrien och Irak. Det här måste vi försöka förstå och den förståelsen skapas inte av att måla upp dem som monster.

En av vår tids stora ödesfrågor är den framväxande tribalismen, säger Orrenius. En form av nationalism där man identifierar sig med sin "stam", det vill säga människor som delar ens ideologiska eller politiska synsätt, snarare än med sitt land.

– Och det är inget fel med det, men det blir farligt när man börjar ställa sin egen grupp mot andra grupper. Det ser man rätt mycket av i Malmö, här finns både ett starkt inslag av antimuslimska tankar och av muslimsk extremism, och de verkar ofta förstärkande på varandra.

IDAG LÖRDAG KOMMER HAN till Helsingfors för att prata om mod på bokmässan. Hans journalistiska rapportering har lett till dödshot från nationalisterna och nazisterna och 2015 tvingades hans familj tillfälligt lämna landet. Det var obehagligt, men förändrade inte hans inställning till sitt yrke.

– Om man inte kan vara journalist och berätta saker i Sverige, hur ska man då kunna det i Saudiarabien? Här har jag extremt bra stöd från Dagens nyheter och polisen tog hoten på allvar.

SPT-HEIDI HAKALA